

FOTOGRAF: ANİŞV

Maaşlar yetmiyor borç kredisiyle de çevrilmiyor

Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartı borçları 7 trilyon liraya yaklaşırken, takipteki alacaklar bir haftada 6 milyar lira artarak 845 milyar liraya dayandı. Artan yaşam maliyeti karşısında geliri temel harcamalarına yetmeyen vatandaş kredi kartı, ihtiyaç kredisi ve ek hesaplara yöneldi. Benzer durum reel sektörde de kendini hissettirdi.

B ankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) 28 Ağustos haftasına ilişkin verileri, vatandaşın borç yükündeki artışı bir kez daha ortaya koydu. Tüketici kredileri bir haftada 29,3 milyar lira artarak 3 trilyon 452,8 milyar liraya yükseldi. Bireysel kredi kartı alacakları da yüzde 2,9 artışla 3 trilyon 450,8 milyar liraya ulaştı. Böylece tüketici kredileri ile bireysel kredi kartı borçlarının toplamı yaklaşık 6,9 trilyon liraya çıktı. Borçlulukta asıl dikkat çeken gelişme ise takipteki alacaklarda yaşandı. Bankacılık sektöründe takipteki alacaklar bir haftada 5 milyar 980 milyon lira artarak 844 milyar 947 milyon liraya yükseldi. Bu tablo, kredi kullanımındaki artışın yanında bazı borçluların geri ödeme kapasitesinin de zorlandığına işaret etti. İcra dairelerindeki toplam aktif dosya sayısı da 25 milyonu aştı. Uzmanlar sadece

yılın ilk yarısında milyonlarca yeni dosyanın da sisteme dahil edildiğini söyledi.

■ VATANDAŞ VE REEL SEKTÖR ZORDA BANKALAR KARDİ: Vatandaş borcunu ödeyemez hale gelirken banka kârlarında da dikkat çeken artışlar yaşandı. Türkiye'de en yüksek aktif büyüklüğe sahip 10 bankanın yılın ilk yarısındaki kârı 415,7 milyar lira olarak kayıtlara geçti. Uzmanlar bu durumun ülke ekonomisindeki çarpıklığı gözler önüne serdiğini ve gelir dağılımı arasındaki uçurumun derinleştiğinin en güzel örneği olduğunu dile getirdi. Bankalar aktiflerini büyütürken tıpkı vatandaş gibi karının büyük kısmını kredi faizine ödemek zorunda kalan sanayiciler de çarkları döndürmekte zorlanmaya başladı. Türkiye imalat sanayisindeki uzun süreli zayıflama ağustos ayında da devam etti. **İstanbul Sanayi Odası**

tarafından açıklanan Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi, temmuz ayında 47,7 seviyesinden 48,1'e yükselmeye rağmen büyüme ile daralmayı ayıran 50 puanlık eşik değerini altındaydı. Böylece imalat sanayisindeki faaliyet koşulları üst üste 29'uncu ayda da bozulmaya işaret etti. Yüksek kredi maliyetleri ve daralan iç piyasanın baskısı altındaki reel sektörde, 2026'nın ilk yarısında konkordato başvurusu yapan şirket sayısı bin 240'a ulaşarak yeni bir rekor kırdı.

■ MAAŞ GİDERLERE YETMEYİNCE KREDİ DEVREYE GİRİYOR: Vatandaşın borçlanmasında temelinde yalnızca isteye bağlı tüketim bulunmuyor. Yüksek fiyatlar karşısında özellikle dar ve sabit gelirli kesimin maaşı kira, fatura, mutfak ve ulaşım gibi zorunlu harcamaları karşılamakta yetersiz kaldığında kredi kartı ve ihtiyaç kredisi bir finans-

man aracına dönüşüyor. Kredi kartındaki borcun tamamının ödenemediği durumlarda ise borç bir sonraki aya taşınıyor. Asgari ödeme yapılarak kartın kullanılmaya devam edilmesi veya bir bankadan alınan ihtiyaç kredisiyle başka bir borcun kapatılması, kısa vadede rahatlama sağlarken toplam borcun büyümesine neden olabiliyor. Bu nedenle kredi kullanımındaki artışın bir bölümünün yeni bir tüketimden ziyade mevcut yaşam giderlerini finanse etmek ve eski borçları çevirmek için gerçekleştirildiği değerlendiriliyor. BDDK'nın 2026 başında kredi kartı ve ihtiyaç kredisi borçlarının yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenleme yapması da ödeme gücünün önemli bir gündem haline geldiğini gösterdi.

■ BORÇ SADECE ALIŞVERİŞ İÇİN KULLANILMIYOR: Hanehalkının kredi ihtiyacının tek kaynağı

market ve günlük tüketim değil. Uzmanlar, eğitim ve sağlık harcamalarının da bütçeyi zorlayan kalemler arasında yer aldığını söylüyor. Özellikle okul ücretleri, servis, kırtasiye, üniversite masrafları ve sağlık giderleri gibi ertelenmesi zor harcamalar, gelirle karşılanamadığında kredi kartına yüklenilmesine neden olabiliyor. BDDK'nın 2026 yılına ilişkin düzenlemelerinde eğitim ödemeleri amacıyla kullanılan kredili mevduat hesaplarına ilişkin özel düzenlemelerin yer alması da eğitim harcamalarının kredi kanalıyla finanse edildiğini gösteren başlıklardan biri. Uzmanlar, "Sağlık harcamalarında da benzer bir durum söz konusu. Tedavi, ilaç ve özel sağlık hizmetleri gibi harcamalar, özellikle gelir düzeyi düşük hanelerde bütçede beklenmedik açık oluşturabiliyor" dedi.

-EKONOMİ SERVİSİ

TATİL VE DÜĞÜNE DE PARA YOK

■ Uzmanlar hangi harcama grubunun takipteki kredileri artırdığının net olmadığını belirterek, "Ancak tatil, düğün, elektronik eşya, mobilya ve diğer yüksek tutarlı tüketimler de kredi kartı ve ihtiyaç kredilerinin kullanımı alanları arasında bulunuyor. Mevcut BDDK halklık verileri, 3,45 trilyon liralık tüketici kredisi veya 3,45 trilyon liralık kredi kartı borcunun ne kadarının tatil, eğitim, sağlık, market ya da esbiboç kapatma amacıyla kullanıldığını göstermiyor. Bu nedenle borç artışının tamamını 'geçim sıkıntısı' veya tamamını 'tüketim harcaması' olarak nitelendirmek doğru değil. Asıl dikkat çeken nokta, zorunlu ve isteye bağlı harcamaların aynı kredi havuzunda birleşmesi ve gelir artışının fiyat artışlarının gerisinde kaldığı dönemlerde kredi kartının adeta ek gelir gibi kullanılmaya başlanması" ifadelerini kullandı.

KARTTAN KARTA ÇEVİRME DÖNGÜSÜ

■ Gelirin gideri karşılamadığı bir bütçede kredi kartı uzmanlara göre ilk aşamada açığı kapatıyor. Ancak borcun tamamı ödenemediğinde faiz maliyeti devreye giriyor. Daha sonra ihtiyaç kredisi, ek hesap veya başka bir kredi kartı kullanarak mevcut borç kapatılmaya çalışılıyor. Bu döngü sürdükçe hanehalkının gelecek aylardaki geliri bugünden tüketilmiş oluyor. Maaşın önemli bir bölümü geçmiş aylardan kalan taksit ve kredi kartı borçlarına ayrıldığında, cari ayın harcamaları için yeniden borçlanma ihtiyacı ortaya çıkıyor. Nitekim borç dağılımına bakıldığında 28 Ağustos itibarıyla 3 trilyon 452,8 milyar liralık tüketici kredilerinin 2 trilyon 584,1 milyar lirasını ihtiyaç kredileri, 826,9 milyar liralık kısmı konut kredilerinden, 41,8 milyar liralık kısmı ise taşıt kredilerinden oluşuyor. Bu dağılım, tüketici kredilerinde ağırlığın konut veya taşıt gibi belirli bir varlık alımından ziyade ihtiyaç kredilerinde olduğunu ortaya koyuyor. Uzmanlar, kredi kartı ve ihtiyaç kredisinin başlangıçta bütçedeki açığı kapatan bir araç olurken, gelir-gider dengesi düzelmediğinde bu kez açığın kendisini büyüten bir mekanizmaya dönüştüğüne de vurgu yapıyor.

Hangi liberalizm? Hangi kamu?

DÜNYA HALİ

DOÇ. DR. ÜMİT İZMEN
umit.izmen@dunya.com

Daron Acemoğlu'nun Hangi Liberal Demokrasi başlıklı son kitabı epey bir tartışma yarattı. Türkiye'deki tartışmayı The Economist dergisinde yer alanserteleştirir sürükledi. Ama kitabın esas meselesi bir toplumsal ideal olarak liberalizmin ve bu idealin şekillendirdiği ekonomik ve siyasi kurumların 2000'li yıllarda teklemesi karşısında halkın refah, paylaşım ve yönetime katılım taleplerine yeniden cevap verilebilmesinin nasıl mümkün olabileceği idi. Daron Acemoğlu'nun verdiği cevap, işçi sınıfı liberalizmi. Acemoğlu'nun savunduğu türden, toplumsal temeller üzerine oturmuş, sosyal mühendislikten uzak ve refahın paylaşımı konusunda güçlü bir taahhüdü olan bir liberalizm anlayışı, hiç şüphesiz 1980 sonrasında liberalizminden uzak, sosyalist olmasa da sosyal demokrasiye yakın bir anlayış. The Economist dergisinin Acemoğlu'na itirazının ana sebebi de bu olsa gerek.

Artık bekleneni veremeyeceği aşikar olan son 40 yılın liberalizm anlayışının (biz ona kısaca neoliberalizm diyoruz) yerine henüz ne konacağı netleşmedi. Acemoğlu'nun önerisi liberalizmi işçi sınıfını gözeterek biçimde revize etmek. Bu anlayış ABD'de Demokrat Parti içinde giderek yükselmekte olan sol anlayışla da gayet uyumlu. Ancak neoliberalizmin tek alternatif işçi sınıfı liberalizmi değil. İkinci alternatif ise bugünlerde en iyi özdeşliği Trump'ın politikalarıyla kurabileceğimiz yeni nesil ekonomik milliyetçilik. Ben The Economist dergisinin Acemoğlu'na itirazını neoliberalizm sonrası dönemin olması iki ana güzergahından birine itiraz olarak değerlendirdim.

KAMUYA BİÇİLEN YENİ ROL

Bu tartışmalar olurken üzerine ISO'nun yeni nesil sanayi planlaması çıkışı geldi. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Eda Bahçivan**, ağustos ayı Meclis toplantısının açılışında yaptığı konuşmada, "Tümünle piyasa güçlerine emanet edilmiş, kuralsız ve plan-programsız bir modelin sınırlarını da gördük. Kastettiğimiz planlama; kamunun uzun vadeli kalkınma hedefleri doğrultusunda daha proaktif bir rol almasına dayanıyor. Günümüzün giderek zorlaşan küresel rekabet koşullarında, kamu ile özel sektör arasında yeni bir işbirliği kültürünü yerleştirmemiz gerekiyor. Bu bağlamda, 'girişimci devlet' kavramını ülkemizde de yeniden düşünmek için doğru bir zamandayız" dedi. Bundan iki ay önce de **TÜSİAD** başkanı "Reel sektörün yalnızca finansmana değil, kamunun destekleyici ve yol gösterici rolüyle güçlenen bir yön duygusuna da ihtiyacı var" demişti. Belli ki

Türk özel sektörü devletin rolünün yalnızca kuralları koymak ve piyasa başarısızlıklarını düzeltmekle sınırlı görüldüğü 1990'ların ruhunu bir kenara bırakıyor. Kamunun ekonomideki rolünü yeniden tanımlamak ihtiyacı görülse de yerine ne önerildiği pek net değil.

NE DİLEDİĞİNE DİKKAT ET!

Özel sektörün nasıl bir sanayi politikası ve kamunun nasıl bir rol oynamasını istediği ISO toplantısında Mazzucato'nun girişimci devlet ve misyon odaklı yenilikçilik politikası kavramları ile tartışmaya açıldı. Ama esas mesele bu kavramların 2026 Türkiye'sinde uygulandığında nasıl bir sonuç üreteceği. Çünkü kavramlar kağıt üzerinde gayet iyidir. Mesele uygulamada ne olacağı.

Ashında nasıl bir sanayi politikasından önce belki de sorulması gereken soru niye bir sanayi politikası? Yani devletin rolü oyunun kurallarını koymak ve oyun sahasını düzeltmekle sınırlı iken niye bugün bu rol yerli görülüyor? Değişen küresel rekabet koşulları yeterli kadar açıklayıcı durmuyor. Ya da şöyle söyleyeyim; küresel koşulların (jeopolitik, çevre, enerji, teknoloji, yaşlanma, cıız büyüme, gelir adaletsizlikleri vb. dinamiklerin) ABD, AB, Çin vb. ülkeler için getirdiği riskler ve fırsatlar Türkiye için geçerli değil.

Farklı risk ve getiri profilleri olan ve kurumsal yapıları farklı ülkelerde aynı yaklaşım birbirinden çok farklı sonuçlar üretebilir. Bunu ülke örnekleri de ortaya koyuyor.

Aynı yaklaşım bir yerde hedeflenen toplumsal amaçlara ulaşılmasını ve bu sayede bilimsel ilerlemeyi, refahın artmasını ve daha adil paylaşılmasını sağlarken, başka bir yerde rant üretme ve maliyeti topluma dağıtma mekanizması işlevi de görebilir. Hangi sonucun ortaya çıkacağına en belirleyici faktörlerden birisi Daron Acemoğlu'nun işaret ettiği kurumsal yapılar.

Bitirirken tekrar başa dönecek olursak: The Economist ne derse desin Acemoğlu'nu okumak ve neoliberalizm sonrasında nasıl bir düzen tartışmasını geniş kesimleri de dahil ederek derinleştirmekte fayda var. Türkiye açısından öncelikli soru, ekonomide kamunun rolünün ne olduğu değil, nasıl bir kamuya ihtiyaç duyduğumuz. Kamu, özel sektörün elde edemediği bilgi ve öngörü için koordinasyon ve yön gösterme mi yapacak, özel sektörün riskini ve başarısızlığının maliyetini topluma mı yatacak yoksa halkın refah, adil bölüşüm, kaliteli kamu hizmetleri gibi taleplerine mi cevap verecek? Önce bu soruyu sorup cevaplayalım; nasılnasınra geliriz.

MURAT GÜRSOY
murat@karadenizekonomi.com

Sanayide alarm zilleri: 29 aylık yavaşlama üretimin gücünü zorluyor

Türkiye imalat **sanayisi**, yakın dönemin en uzun süreli yavaşlama dönemlerinden birini yaşıyor. Ağustos ayında 48,1 olarak gerçekleşen **ISO Türkiye** İmalat PMI, 50 eşik değerinin altında kalarak zayıflığın 29'uncu aya taşındığını gösterdi.

Türkiye ekonomisinin üretim gücü açısından kritik bir göstergesi olan imalat **sanayisinde** uzun süredir devam eden yavaşlama, artık geçici bir dalgalanmanın ötesine geçmiş durumda. Ağustos ayında PMI'nin 48,1 seviyesinde gerçekleşmesiyle birlikte sektörün faaliyet koşullarındaki bozulma üst üste 29 aya ulaştı.

Bu tablo, Türkiye'nin daha önce yaşadığı önemli ekonomik sarsıntılarla karşılaştırıldığında da dikkat çekici. Prof. Dr. Hakan Kara'nın de-

ğerlendirmesine göre bundan önceki uzun süreli yavaşlama dönemleri Rahip Brunson krizi sırasında 21 ay, 2008 küresel finans krizi döneminde ise 16 ay sürmüştü. Bugünkü dönem ise her iki sürenin de üzerine çıktı.

10 SEKTÖRÜN TAMAMINDA DARALMA

Sanayideki zayıflığın yalnızca birkaç sektörlle sınırlı kalmaması, tablonun en önemli risklerinden biri olarak öne çıkıyor. Ağustos ayında PMI kapsamında takip edilen 10 sektörün tamamı 50 puanın altında kaldı.

En sınırlı daralma 49,4 ile metalik olmayan mineral ürünlerde görülürken, elektrikli ve elektronik ürünler 48,9 seviyesinde kaldı. Gıda ile giyim ve deri ürünlerinde PMI 47,4 olurken,

makine ve metal ürünleri 47,0 seviyesinde gerçekleşti.

Ana metal **sanayisinde** endeks 45,9'a, tekstilide 44,1'e gerilerken kimyasal, plastik ve kauçuk ürünlerinde 43,7 ile çok daha belirgin bir bozulma yaşandı.

SORUN YALNIZCA ÜRETİM DEĞİL

Sanayideki yavaşlamanın etkisi üretim rakamlarıyla sınırlı değil. İç ve dış talepteki zayıflık siparişleri baskılamak, ihracat siparişlerinde de gerileme yaşıyor. Üretimin üst üste üçüncü ay düşmesi, işletmelerin geleceğe ilişkin beklentilerinde temkinli davranmasına neden oluyor.

Bunun doğal sonucu olarak istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de kesintiler görülüyor.

Burada dikkat edilmesi gereken

önemli nokta şu: PMI'nin 50'nin altında olması, **sanayi** üretiminin mutlak olarak aynı oranda küçüldüğü anlamına gelmiyor. Ancak işletme koşullarının bir önceki aya göre bozulduğunu ve üretim ekosistemindeki canlılığın yerince güçlü olmadığını gösteriyor.

SANAYİNİN İHTİYACI ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK

Türkiye'nin güçlü ve sürdürülebilir büyümesi için **sanayinin** yeniden ivme kazanması kritik önem taşıyor. Çünkü üretimdeki yavaşlama; yatırım, istihdam, ihracat, tedarik zinciri ve işletmelerin finansman kapasitesi üzerinde zincirleme etki oluşturuyor.

Bugün **sanayinin** önündeki en önemli başlıklardan biri öngörülebilirlik.

Finansman maliyetleri, iç talep,

küresel rekabet koşulları ve ihracat pazarlarındaki gelişmeler aynı anda işletmelerin kararlarını etkiliyor. Özellikle yüksek katma değerli üretime geçiş, teknoloji yatırımları ve ihracat kapasitesinin artırılması açısından **sanayinin** uzun vadeli plan yapabileceği bir ekonomik ortam gerekiyor.

TÜRKİYE ÜRETİM GÜCÜNÜ KORUMALI

29 aylık yavaşlama, artık üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken stratejik bir meseleye dönüşmüş durumda.

Türkiye'nin **sanayi** altyapısı, girişimcilik kapasitesi, üretim tecrübesi ve ihracat kabiliyeti önemli avantajlar sunuyor. Ancak bu avantajların korunabilmesi için üretim yapan

işletmelerin finansmana erişimi kolaylaştırılmalı, yatırım istihdamı desteklenmeli ve özellikle yüksek katma değerli sektörlerde rekabet gücü artırılmalı.

Sanayideki bu uzun soluklu yavaşlama bize açık bir mesaj veriyor: Türkiye ekonomisinin sürdürülebilir büyüme hedefi, güçlü bir **sanayi** ve üretim politikası olmadan gerçekleştirilemez.

Önümüzdeki dönemde mesele yalnızca PMI'nin yeniden 50'nin üzerine çıkması değil; **sanayinin** yatırım yapan, istihdam yaratan, ihracatını artıran ve küresel rekabette daha güçlü konuma gelen bir yapıya kavuşmasıdır.

Çünkü üretim güçlenmeden ekonomi kalıcı olarak güçlenmez.

HAFTANIN SÖZÜ

"Üretim güçlenmeden ekonomi, ekonomi güçlenmeden gelecek güçlenmez."

Her devlet diyenin

WATERLOO savaşında Fransa'yı yenerek dünya hegemonyasını perçinleyen İngiltere, 1. Dünya Savaşı sonrası büyük borç batağı içine girdi. 1929 iktisadi krizi ile dünya, başta Batı Avrupa ülkeleri olmak üzere büyük krize girdi.

1821 yılında dünyada ilk altın ile kendi para birimini endeksleyen ülke olan İngiltere, 1931 yılında bu dengiği bozmak zorunda kaldı. İngiltere'nin peşinden ABD geldi.

Klasik liberal sistem sarsılıyordu. Öna bir can simidi lazımdı. Can simidi, İngiltere maliye sistemi bürokratları içinden geldi. John Maynard Keynes emperyalist sistemin kurtarıcısı olarak ortaya çıktı.

Eksik istihdamın yarattığı sorunlar üzerinden giderek, devletin ekonomiyi gerektiğinde müdahale etmesi gerektiğini ileri sürdü.

Ekonominin motorunun arz değil, talep olduğunu öne sürerek yapılacak kamu harcamaları ile piyasalara kamu harcamaları yolu ile para sürekli toplam talebi artırmak gerektiğini söyledi.

Devlet gerektiğinde katı bütçe denklighinden vazgeçerek bütçe açığı vermek, yani piyasada talebi artıracak önlemler almalıydı.

Sonuçta devlet "müdahaleci" olmalı ve dengeye gelmeyen piyasaları müdahale ederek dengeye oturtmalıydı.

Aynı dönemde 1917 Ekim Devrimi sonrası Sovyetler Birliği ekonomisini oturtmaya çalışan Sovyet yöneticileri 1929 yılında ilk planlı ekonomi uygulamalarına başladılar. Aynı dönemde de Türkiye'de Mustafa Kemal ve arkadaşları Sovyet uygulamalarından ve kendi tecrübelerinden yola çıkarak "devletçilik" politikalarını ekonomiyi uygulamaya başlıyordu.

Emperyalist-kapitalist sistemi kurtarmaya çalışan Keynesyen uygulamalar ile Sovyetler Birliği tarafından uygulanan sosyalist ekonomik politikalar ve gelişmekte olan ülke ekonomisi modelini Türkiye'de uygulamaya başlayan devletçilik modelinde, devletin ekonomiyi müdahalesi şeklinde ortaya çıkan politikalar sanli aynı kaymaktan besleniyor gibi düşünülürdü.

Keynesyen uygulamaların Sovyetler ve Türkiye'deki gibi Halkçı uygulamalar olduğu zannedildi.

Hitler'in "çukur kazdır çukur doldur" ve büyük otoban yapımı politikaları ile ABD'de Roosevelt'in "New deal" politikaları Keynesyen uygulamalara örnektir.

1970'lerde dünya hegemonyasını elinde tutan ABD'nin tahitını, petrol üreten ülkeler ve Vietnam sili şekilde salladı. Bu kriz sonucunda ABD altın dolar bağını daha önce yaptığı gibi kopardı ve serbestçe dolar basmaya başladı.

1970'lerin ortasından itibaren de Hayek ve Friedman teorik önderliğinde dünyada 1. Dünya Savaşı sonrası yıkılan liberalizmin yerine neoliberalizm tekrar gündeme geldi. 1980'lerde uygulamalar başladı. 1990'lar da uygulamaların sonuçları büyük ekonomik krizlerle ortaya çıktı.

Uygulamaların mimarı olan IMF ve Dünya Bankası'nın içinden çıkan yeni teorisyenler, bu uygulamaların yalnız başlanına çok yıkıcı sonuçlar doğurduğu, bunun yerine devletin de işin içine girdiği ve 2. Vaşington uzlaşısı ya da Post Vaşington denen yeni ilkeler, devreye sokmaya başladı.

Bu ek yeni uygulamaların ana fikri; yok-sullukla mücadele ve piyasalara devletin müdahalesinin (girişimci devlet) önünü açmaktır.

Hitler'i bile "halkçı uygulamalar mı yapıyor?" dedirtecek şekilde, yanıltıcı olan Keynesyen politikalar, yine bugün karşımızda Neo-Keynesyen akım olarak çıkıyor.

Geçtiğimiz günlerde **İstanbul Sanayi Odası** başkanı Sayın **Erdal Bahçivan**'ın yaptığı konuşmada "girişimci devlet" demesi ve devletin ekonomide sadece salt düzenleyici ve pasif bir oyuncu olarak kenarda durması gerektiği şeklindeki 1980 ve 90'ların egemen paradigmasının (bakış açısının) zamanının geçtiğini söylemesi kamuoyunda çok ilgi çekti.

Sanlı ki; **Erdal Bahçivan** emperyalist sistem uygulamalarını eleştiriyor.

Emperyalist Atlantik sistemi 80-90'lar da uyguladığı ve gelişmekte olan ülkeleri çok büyük ekonomik krize sokan politikalara karşı 90'lar ve 2000'lerde oluşan büyük halk muhalefetleri sonucu geri adım atmak zorunda kaldı.

O yıllarda, tüm dünya halkları kahrolsun IMF diye yürüdü. Sistem meşruiyet ve varlığını sürdürülmek için yaptığı uygulamalarda biraz geri adım attı. Aslında olan buydu. **Erdal Bahçivan**'ın söylediğinden de Neo-Keynesyen yaklaşımın söyleminden farklı bir şey değildi.